

Kiss Lajos András SÍREMLÉK MINT ESEMÉNY

 ligetmuhely.com/kiss-lajos-andras-siremlek-mint-esemeny/



Újabbán Alain Badiou és Slavoj Žižek értelmezi újra az *esemény* fogalmát politikafilozófiai és esztétikai szempontból. Az eseményben definíciószerűen megjelenő „csodálatos” vagy „rendkívüli” abban segít, hogy képesek legyünk „isteni szférákba” felemelkedni a mindennapi élet egyhangú és okságilag meghatározott világából. Esemény volt például a nagy francia forradalom, Einstein relativitáselmélete, Krisztus feltámadása vagy az első atombomba ledobása... A példák mindegyikében arról van szó, hogy az események mögött álló oksági folyamatok csak részben magyarázzák meg, ami végül bekövetkezett, azaz mindig marad valamilyen rés vagy hézag az *„esemény mint következmény, illetve az azt létrehozó oksági folyamatok között”*. Kant esztétikájában a *fenséges*

fogalma felel meg ennek a különös fenoménnek. A fenségesség elemzése során Kant eljut a fontos filozófiai felismeréshez, hogy a természet és az emberi világ „mellbevágó történései” (pl. egy hatalmas tengeri vihar vagy a jakobinus diktatúra) csak korlátozottan racionalizálhatóak, mert mindig megmarad bennük valamilyen titok, rejtély, amely mindörökké megfejthetetlen a diszkurzív módon működő emberi észjárás számára. Csakhogy az eseménynek éppen korlátozott racionalizálhatósága kölcsönöz magasabb rendű értelmet, amely a vallásos vagy legalábbis a kvázi-vallásos hittel rokon: ami az eseményben meghalad bennünket, túlnő rajtunk – egyúttal éppen az lehet a legfontosabb számunkra.

profanizája

A modern médiavilág persze arra is képes, hogy profanizálja az esemény eredendő „szakralitását”. Vajon – tegyük fel a kérdést Žižeket követve – az a hír, hogy „egy paparazzo lefotózta Britney Spears vagináját”, besorolható-e az esemény kategóriájába? Abban az értelemben talán még ez is eseménynek tekinthető, hogy „innentől kezdve már semmin sem lepődhetünk meg”, azaz bekövetkezett az eseményszerűség „nulla foka”.



Erre az okfejtésre támaszkodva érdemes szemügyre venni Roemers *Szovjet katonai temető* című képét. A szovjet síremlék egy dobtáras, úgynevezett Spagin-géppisztolyt formáz, amely az orosz katonák legelterjedtebb kézfegyvereként vált ismertté a háborúban. Az oroszok *Papasa* beceneven emlegették, a magyar katonák leginkább *davaj-gitár* névvel illették. Gyerekkoromban a háborút, fogságot átélő szülők és nagyszülők mesélték, hogy a rendkívül kifinomult műszaki eljárásokkal készült német géppisztolyok (az alkatrészeket pontosan, hézagmenetesen illesztették össze) éppen túlzott precizitásuk miatt mondtak csődöt a mínusz negyvenfokos hidegben, az orosz dobtáras géppisztollyal azonban minden gond nélkül lehetett lőni akkor is, ha előtte megkavartak vele egy veder moslékot.

géppisztoly-sírkő

Az információk persze elsősorban technikai jellegűek, önmagukban nem teszik érthetővé, miért lehet metafizikai üzenete ennek a különös, géppisztolyt formázó sírkőnek vagy síremléknek. Az orosz géppisztoly „eseményszerűsége”, azaz „történelmet csináló” ereje nem csupán a maga nyers egyszerűségében és rusztikus kidolgozottságában rejlik, hogy sikeres technikai eszközként (jelen esetben fegyverként) jelenik meg, hanem egyúttal az 1941 őszi vesztesnek gondolt nép szinte földöntúli erőket megmozgató élni akarásának és erejének jelképe. Így ez a géppisztoly több mint önmaga: potenciális műalkotás is. Vagyis a géppisztoly-sírkő a Boris Groys által „sztálini élet-művészetnek” nevezett szocialista realizmus példája. Amíg az avantgárd a tiszta tagadás művészeteként értelmezhető, csúcspontján Malevics minden referencialitást nélkülöző *Fehér négyzetével*, a szocreál a hegeli/marxi tagadás tagadásának nevében radikalizálta az avantgárdot. „Az avantgárd úgy tekintett a maga projektjére, amely egy abszolút, azaz nem dialektikus ellentmondást valósít meg, s amely teljes mértékben szemben áll a múlttal (...). A sztálinizmus a maga totális dialektikus iróniájával már a tagadás tagadására szavaz, amely a dialektikus materializmus gyakorlati nyelvén kettős megsemmisítést jelentett: a megsemmisítő megsemmisítését, a megtisztító megtisztítását, az emberanyag misztikus megvilágítását. Vagyis egy újfajta ember megteremtését a sztálini földöntúli transz-historikus 'új humanizmus' nevében”. Így felfogva a géppisztoly-fejfa, a látszat ellenére, nem valamiféle bellicista szimbólum, hanem a keresztény temetőben megszokott (keresztet formázó) fejfa dialektikus materialista tagadása, azaz a feltámadás és az örök élet reményének szokatlan, de nagyon logikusan felépített „szocreál inkarnációja”.